

Korszerű akkumulátor

Poznanban kidolgoztak egy korszerű kadmium-nikkel akkumulátort, amelynek élettartama közel ötven százalékkal meghaladja a hasonló típusú külföldi áramforrásokét. A kadmium-nikkel akkumulátorokat a többi között a repülésnél, a bányáiparban (a sisaklámpák áramforrásoként) és az élelmiszeriparban (a vágóhídi hűszoletelés áramellátásához) alkalmazzák. A KGST-országokban kizárólag Lengyelország állít elő ilyen akkumulátortípust, a világon pedig egyedül az Egyesült Államok, az NSZK és Franciaország.

Az új lengyel kadmium-nikkel akkumulátornak mind a konstrukcióját, mind a technológiáját szabadalom védi. A hosszú élettartamon kívül jellemzői közé tartozik a magas rázkódás- és ütésállóság, s az igen jelentős: -40 Celsius-foktól +50 Celsius-fokig terjedő hőterületben való üzemképesség.

A poznai kísérleti üzemben 1973-ban körülbelül 2000 darab akkumulátort állítottak elő, amelyek együttes teljesítménye 10 000 amperóra. 1974-ben a termelés ötszörösére emelkedik, 1975-ben pedig már 1 millió amperóra teljesítményű akkumulátort gyártanak.

Búcsú az öreg malomtól

Kisteleken a kemencék világának letűnésével, a pékség gépesített nagyüzemmé válásával, a kenyérgyárral a falusi, tanyai ember gabonáját megőrlő malom is elvesztette korábbi, a falu életében elfoglalt, kiemelkedő pozícióját. Kiment a divatból a négykilós kerek rozskenyér, és a parasztasszony is most már hordja a kenyéret. A pék se süt igazi cipót, mert szerinte nem olyan a liszt, mint régen volt. Nem a kenyérfogyasztás lett kevesebb, csak az a régi fajta „örletös világ” már nem veheti fel a versenyt a nagyüzemek gabonafeldolgozásával. Így, a kis kapacitású malmok törvénytörően álltak, vagy helyiségüket más célra használták. A régi épületek, ahol ezelőtt a malom gépei zúgtak, csattogtak, ma más feladatkört valósítanak meg. Nézzük meg Kisteleken mi történt a hajdani gőzmalmokkal. Az egyik felvásárlótelep, ahol a környék termelői értékesítik portékájukat, zöldséget, gyümölcsöt. A többi sem üzemel malomként, a leghíresebbet, az alsómalmost most bontották le.

Az 1860-as évek elején Bezdán János plébános és Béres Elek jegyző által, gazdák által alakított csoport ké-

sztette első gőzmalom után a Pigniczky testvérek is malomtulajdonosok lettek. Kistelek déli határán, a mai E5-ös országút mentén állt az alsómalom, az volt az övéké. Szinte felfalták a környék rozsk- és tisztabúza-hambárjaiból az őrlésre váró gabonát, hogy az asszonyoknak legyen liszt, a disznóknak meg „léha” és korpa. (Ez a lehántott gabonahéj és a hulladékliszt.) Lovas kocsik hosszú sora várta, levetett istránggal, napokat álldógálva, hogy „kerüljön a sor”. Apámtól hallottam, hogy a malom körül sétálgattak a „kikapós menyecskék” is „a könnyű liszt”-szerzésre várva.

Ma már csak az emlékeztetőkben él a nagy épület sárga, golyójárta falával. Az utóbbi időben elhagyatottan marta az idő vasfoga, mindaddig, amíg meg nem született a döntés. Le kell bontani!

Áll az ember, és nézi, hogyan vágja bele a nagy hajjú, munkakabátos fiú a csákányt a falba, és hogyan zuhan le porolva az agyagtömeg. Leomlott a méteres vályogfal, engedelmessé vált a szilárdnak hitt kőalap. Erős gép zúgta szét, szorgos emberkéz adta meg a végsoformát. Elegyengették a földet, eltemették vele a múltat. Az épület faanyagát elhordták. Nem maradt más, csak néhány kupac téglá, és az üres telek. A porta a DÁV tulajdona, és a tervek szerint egy olyan épületkombinátot szeretnének felhúzni, amelyben alul műhelyek (karbantartó, szerelő stb.), felül meg szolgálati lakások lennének. Ezáltal a múlt átadja a helyét egy új létesítménynek, amely ugyanannyi jót tehet majd a mi generációnknak, mint apáinknak tett az öreg alsómalom Kisteleken.

Majoros Tibor

Furcsa „útikalauz”

A Time című amerikai hetilap szerint New Yorkhoz hasonló bűnözési rekordot tartanak az alábbi európai fővárosok: Frankfurt am Main, Nyugat-Berlin, Róma, London és Glasgow. Mind-egyik városnak megvan a maga „specialitása”. Frankfurt a kábítószer. Róma a tolvajok paradicsoma. Londonban intézik a legtöbb támadást magányos nők ellen. Glasgow-ban sok a szexuális bűntény. Nyugat-Berlinben pedig chicagói mintára szervezett bandák működnek.

Hegedűs András:

Móra Ferenc hétköznapijai

50. A lélekcsereidő időkben, akkor, amikor annyian megtagadták a forradalmakban tanúsított magatartásukat, Móra a győztes és bosszúálló burzsoázia előtt — hősi helytállást tanúsítván — így fogalmazta meg politikai végrendeletét: „Rettenetesen vétekez mindenki, aki provokatív politikát csinál, és Szegedet csak az mentheti meg, ha akadnak okos és józan polgárai, akik keresik az őszinte megegyezést az okos és józan munkássággal, és nem akarják Dózsa György trónjába ültetni a proletáriátust. Mert győzelmet aratni ma könnyű, de senki nem bírja a győzelmet megtartani, ha meg nem osztja rajta a legyőzöttel.”

A Személyes kérdésben záromondatát is csak megrendüléssel lehet olvasni. A létében fe-

Kik „hozták” és kik kapták a nyereséget?

Néhány éve történt az egyik legnagyobb gépipari vállalatnál: egyes gyáregységek — ráadásul éppen azok, ahol a munka az átlagosnál is nehezebb — a nem éppen előrelátó és átgondolt gazdálkodás következtében nem tudtak év végi nyereségrészesedést fizetni a munkásoknak és az alkalmazottnak. Persze, maguk a vezetők sem számíthattak semmire, de ez cseppet sem volt vigasztaló azok számára, akiknek voltaképpen vajmi kevés közük volt ahhoz, hogy az évet eredménytelenül, sőt veszteséggel zárták; ahhoz, hogy nem maradt pénz a kasszában, mert a gyáregységek év közben hibás ösztönzési politikát, bérezési gyakorlatot folytattak. S mert több ezer emberről volt szó, s mert egyértelműen kiderült, hogy a történetekért szinte kizárólag a szóban forgó gyáregységek, illetve a vállalat vezetői a felelősek, az üzem felügyeleti hatósága nem nézhette tétlenül a dolgot. Nem tűrhette, hogy a hibás vezetői döntések árát a munkások fizessék meg; kivételt, preferenciát alkalmazzak, és központi alapról biztosították a munkások és alkalmazottak — az ágazati átlagot megközelítő — nyereségrészesedését.

Az intézkedés ellentmond a közgazdasági megfontolásoknak, ellentmond annak az egyébként ma is változatlanul érvényben levő tételnek, hogy egy-egy termelőegység munkájának legfontosabb mércéje az eredmény, más-keppen fogalmazva: a nyereség. S ha egyszer valahol rosszul dolgoztak, eredmény helyett veszteséggel zártak, akkor — éppen e gazdasági követelmény értelmében — nem létező nyereségből nem lehet részesedést fizetni.

Igenám, csak hogy a szóban forgó példában — s megannyi egyéb esetben is — a felletes hatóságok nagyon jól tudták, hogy itt nemcsak gazdasági problémáról van szó, amit a közgazdasági törvényei szerint kell megoldani, hanem rendkívül fontos politikai kérdéssről, több ezer ember közérzetéről, sőt: a munkahelyi vezetőkbe vetett bizalmuk megingásáról, s ennek lehetséges következményeiről. Mindebből szükség-szerűen következett, hogy a közgazdasági megfontolásokat félretelve, politikai problémaként kezeljék az ügyet, s en-

nek megfelelően oldják meg. Más kérdés, hogy ezzel együtt más intézkedések is történtek: olyanok, amelyek segítségével máig is elejét vették, hogy az üzemből hasonló esetek megismétlődjenek.

A példa azért is érdekes és — jöllehet, nem ma történt — aktuális, mert a nyereségrészesedés fizetése kapcsán ismét jó néhány helyen feltehető — és fel is tették — a kérdést: „kik hozták és kik kapták a nyereséget?” A több gyáregységes vállalatok — különösen a vidéki ipartelepítésbe intenzíven bekapcsolódott üzemek — esetében nem ritka, hogy egy-egy gyáregység — adottságainál, speciális helyzeténél, jobb szervezetszervezésénél, vagy éppen csak a gyári munkamegosztásban elfoglalt helye szerint — az átlagosnál „többet hoz a konyhára”, míg mások — például egy-egy éppencsak felépített, jól-rosszul felszerelt, esetleg nagyrészt szakképzetlen emberekkel dolgozó vidéki üzemrész — nemhogy gyarapítaná, hanem csökkenti a vállalati nyereséget, s ezen keresztül a részesedést. Magyarán: vannak esetek, amikor egy-egy üzemrész szabályosan el kell tartaniuk a jobban, eredményesebben dolgozóknak. Közgazdaságilag tehát ismét az a helyzet, hogy a nyereségből azoknak kellene részesedniük, akik megtermelik azt. S akik csak apasztják a vállalati kasszákat, azok viseljék is a következményeit: bérben, nyereségben, s minden egyéb anyagi jutásban.

A feltételes módon történő fogalmazás azt is jelenti: nem biztos, hogy ez a megoldás célravezető, politikailag minden esetben helyes. Nagyon ritka eset az, amikor egy gyáregység valamennyi dolgozóját — a vezetőitől a kapuőrig — egy emberként kell felelőssé tenni a rossz gazdálkodásért, az elmaradt eredményekért, a vesztesé-

gért. Eppen ennek felismeréséből következett az a mind jobban kiszélesedő vita, amelynek tárgya: a jelenlegi gazdasági környezetben és gazdálkodási feltételek között a munkásembernek, a csak részfeladatokat ellátó beosztottnak mennyire van — egyáltalán van-e? — közvetlen befolyása, hatása a vállalati nyereség nagyságának alakulására? S nagyon sokan határozatlan állítják — bizonyítják is —, hogy a mai értelemben vett vállalati nyereség sok mindenről függ ugyan, de közvetlenül legkevésbé a kétkézi dolgozóktól. Vagyis: méltánytalan lenne őket büntetni, igazságtalan dolog lenne rájuk hárítani a nyereség nélküli gazdálkodás következményeit. Viszont ha — az elmondottak alapján — a rosszul gazdálkodó gyáregységek dolgozói éppen úgy részesülnek a mások által megtermelt nyereségből, mint például a legjobbak, akkor joggal zúgolódhatnak azok, akik végül is „hozták” a nyereséget.

Mi a megoldás? A válasz csak az lehet — amitől manapság a legjobban félnek a vállalati vezetők —, hogy a politikai és gazdasági következményeket egyaránt szem előtt tartva, differenciálni kell a nyereségrészesedést. Eppen úgy, ahogy differenciálni kellene a személyi béreket is. Differenciálni a végzett munka szerint, s a differenciálás elvi alapjait, gyakorlati kritériumait, mértékét, okait és célját megértetni a vállalati közvéleménnyel. Ehhez persze minde-keelőtt egészséges munkahelyi légkör kell, folyamatos és alapos tájékoztatás, a dolgozók beavatása a vállalati élet nagyobb összefüggéseibe, vagyis előrelátó és körültekintő — nem csak és kizárólag a gazdasági törvényeket szem előtt tartó, de azokat mégsem megkerülő — vezetői magatartás és cselekvés.

Vértés Csaba

A Pegazus-expedíció

Moszkvai, leningrádi és távol-keleti kutatóintézetek munkatársai komplex hidrológiai kutatásokat végeznek a Csendes-óceán nyugati részében, az áramlatok találkozásánál. A Pegazus nevű tudományos kutatóhajón

dolgoznak, amely az Akadémia Távol-keleti Központjának a tulajdona. A szovjet hidrológusok felkeresik Japán, Új-Guinea és Szingapurt. A kutatómunka nagy részét külföldi tudósokkal közösen végzik.

terror őrzöng Szegeden... Két nap alatt 220 le-tartóztatás. A lateiner szocialisták szét hullottak, s ma mind letagadják, hogy szocialista volt. Engem a burzsoa, szegény, halálra ítél, — s a franciák védtek meg, akik nagyon megszerettek, mint múzeumigazgatót és Béranger-fordítót... Ilonát az események természetesen rettenetesen megviselték. Én magam már meglehetősen kö-zömbösen várok mindent, és nyugodtan végzem dolgaimat: a könyvtár régi kötetait és exlibrisait dolgozom fel...

A jobboldali maró gúnnyal kommentálta Móra minden megnyilatkozását. Kelemen Béla ezt írta naplójában a Személyes kérdésben megjele-nése után: „A mártír pózban áll a közönség elé... Csupa disszonáns hang ez: a fenyegetőző hangból az ártatlanul üldözött méltatlankodóan remegő fuvo-lázása formálódott. Melyik az igazi Móra? a „Jogot a népnek” porólyát lendítő nép-barát és búcsúztató, vagy a városa veszedelmét sirató szelidhangú fülemüle, melyet most az ár-mány és igazságtalanság üldöz?”

Móra hűsége próbára tétetett! Most fog iga-zán vizsgáznj nép- és emberszeretetből.

Móra úgy látta, hogy a Szegedi Napló főszer-kesztői állásáról le kell mondania, mert elve szerint most nem szerkeszthetné a lapot. Kedves gazdájának, Engel Vilmosnak, a lap tulajdono-sának, ezt a levelet írta, május 8-án:

Folytatjuk.)